

17.12.2018

Dnro:
1464/04/2018

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö HE 223/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain 2 luvun muuttamisesta

Hallintovaliokunta on pyytänyt Viestintävirastolta lausuntoa hallituksen esityksestä HE 223/2018 vp.

Esityksellä täydennetään poliisilain 2 luvun säännöksiä siten, että poliisilla olisi nykyistä kattavampi toimivalta puuttua lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kulkuun.

Viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Viestintävirasto lausuu asiassa siltä osin, kuin esityksellä on liittymiä Viestintäviraston valvomiin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) säännöksiin sähköisen viestinnän luottamuksellisuudesta, radiotaajuuksien tehokkaasta ja häiriöttömästä käytöstä sekä radiolaitteiden vaatimustenmukaisuudesta.

Lausunto

Viestintävirasto on toimittanut lausunnon hallituksen esitykseen jo sen lausuntovaiheessa.

Viestintävirasto kannattaa poliisille ehdotettuja uusia toimivaltuuksia ja katsoo, että ehdotetut toimivaltuudet ovat tarpeen, jotta poliisi kykenee aikaisempaa tehokkaammin vastaamaan lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten luomaan turvallisuusuhkaan.

Viestinnän luottamuksellisuus

Esityksessä poliisilakiin lisättäisiin poliisille oikeus tarvittaessa käsitellä lennokin ja miehittämättömän ilma-aluksen käyttöön liittyvää radioviestintää, välitystietoja ja sijaintitietoja lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kulkuun puuttumiseksi silloin, kun se olisi välttämätöntä esityksessä tarkemmin määritellyissä tilanteissa. Tiedot tulisi hävittää viipymättä teknisen laitteen käytön päätyttyä, jollei laissa toisin säädetä.

Viestintävirasto pitää perusteltuna, että viranomaisen toimivaltuuksista poiketa perustuslailla turvatusta radioviestinnän luottamuksellisuuden suojasta säädetään viranomaista koskevassa erityislainsäädännössä.

Poliisilla, kuten eräillä muillakin viranomaisilla, on perusteltuja turvallisuustarpeita, joihin lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kauko-ohjaukseen liittyvä radioviestintä liittyy. Radioviestinnän käsittely olisi tarpeen muun muassa miehittämättömän ilma-aluksen tai lennokin paikantamiseksi, yksilöimiseksi ja niiden kauko-ohjauspaikan selvittämiseksi.

Miehittämättömän ilma-aluksen ja lennokin kulkuun puuttuminen teknisin keinoin

Poliisimiehelle ehdotetaan esityksessä oikeutta lyhytaikaisesti kohdistaa miehittämättömään ilma-alukseen tai lennokkiin sellaisia teknisiä toimenpiteitä, joita voidaan pitää puolustettavina ottaen huomioon esityksessä tarkemmin luetellut tilanteen kokonaisarvosteluun liittyvät seikat.

Ehdotetut toimivaltuudet mahdollistaisivat muun muassa miehittämättömän ilma-aluksen tai lennokin toiminnan estämisen tai tarvittaessa pudottamisen. Poliisilain nojalla poliisilla on jo nyt laajat valtuudet voimakeinojen käyttöön, mutta ne eivät välttämättä sovellu miehittämättömiin ilma-aluksiin ja lennokkeihin, koska nimenomainen toimivaltasäännös puuttuu. Teknisten toimenpiteiden sekä niiden edellytysten tarkentaminen poliisilaisena on tästäkin syystä perusteltua.

Ehdotetulla 11 a §:n säännöksellä säädettäisiin sellainen lakiin perustuva rikoslain 38 luvun 5 §:ssä tarkoitettu oikeutus, jonka perusteella poliisilla on oikeus estää tai häiritä radioviestintää, mikä muutoin on rikoslain nojalla kiellettyä.

Esityksessä on kiitettävästi huomioitu se, että miehittämättömän ilma-aluksen tai lennokin kulkuun puuttuminen teknisin keinoin voi vaikuttaa myös muuhun radioviestintään. Toimenpiteillä ei esityksen mukaan saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa radio- tai muulle viestinnälle tai yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille. Tekniset toimenpiteet tulee toteuttaa sekä ajallisesti että laajuudeltaan siten, että vaikutukset kohdistuisivat mahdollisimman tarkasti vain haitalliseksi havaittuun toimintaan ja sen käyttämiin taajuuksiin.

Esityksessä on myös huomioitu teknisen laitteen käytön vaikutukset turvallisuusradioviestintään ja radionavigointisatelliittiliikenteen vastaanottoon (esimerkiksi GPS-vastaanotto). Lähtökohtaisesti radiohäirinnän käytön kynnys tulee arvioida korkealle, mikäli häiriö voisi kohdistua turvallisuusradioviestintään, radiosatelliittiliikenteen vastaanottoon (esimerkiksi GPS-vastaanotto) tai matkaviestintaajuuksiin. Radioviestinnälle aiheutetun haitan ja virkatehtävän tärkeyden suhteellisuusvertailuun vaikuttaa siten myös se, mille taajuusalueelle ja mihin radioviestintään häirintälaitteen käyttö kohdistuu.

Esityksessä on myös kiitettävästi huomioitu se, että teknisiä toimenpiteitä, joilla puututaan miehittämättömien ilma-alusten ja lennokkien kulkuun taajuuksien avulla, käyttää vain asianmukaisen koulutuksen saanut poliisimies. Siten on tärkeää, että niitä käyttävät henkilöt ovat tietoisia laitteiden ominaisuuksista ja osaavat käyttää niitä oikein. Tämä on tärkeää radioviestinnälle mahdollisesti aiheutuvan haitan minimoimiseksi.

Erityisen tärkeänä toimenpiteiden arvioinnissa voidaan myös pitää sitä, että toimenpiteet ovat oikeasuhteisia ja välttämättömiä tavoitteeseen nähden. Viestintävirasto pitääkin hyvänä esityksestä ilmenevää lähtökohtaa, että lennokin tai miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun ei puututtaisi kevein perustein ja että poliisin tulisi ensisijaisesti pyrkiä tavoittamaan lennokkia tai miehittämätöntä ilma-alusta ohjaava henkilö ja vaikuttamaan tämän toimintaan neuvoin, kehotuksin ja käskyin.

Radiolähettimiin liittyvät vaatimukset

Esityksessä on huomioitu, että siinä tarkoitetut tekniset radiotaajuuksia käyttävät laitteet ovat viestintäpalvelulaissa tarkoitettuja radiolähettimiä, jotka edellyttävät Viestintäviraston myöntämää radiolupaa. Radioluvasta säädetään viestintäpalvelulain 6 luvussa. Radiolupamenettelyssä Viestintävirasto voi varmistaa, ettei tekninen laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta vähäistä suurempaa haittaa muulle radioviestinnälle ja sähköisille viestintäverkoille ja niiden käyttäjille.

Ilmoitusvelvollisuus radioviestinnän häirinnästä

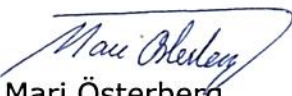
Esityksen mukaan teknisen laitteen käyttämisestä tulisi lähtökohtaisesti ilmoittaa Viestintävirastolle joko ennakollisesti tai jälkikäteisesti.

Esityksen mukaan poliisilla ei kuitenkaan olisi velvollisuutta tehdä ilmoitusta Viestintävirastolle silloin, jos se olisi radio- tai muulle viestinnälle taikka yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille oletettavasti aiheutuvaan tai aiheutuneeseen haittaan nähden ilmeisen tarpeetonta. Esimerkkeinä mainitaan tilanteet, joissa teknistä laitetta käytettäisiin kaukana asutuksesta ja viestintäverkoista tai jotka liittyvät poliisin taktisten ja teknisten menetelmien pitämiseen salassa. Esityksen mukaan ilmoittamatta jättämisen pitäisi olla näistä syistä ilmeisen perusteltua, joten ilmoittamatta jättäminen ei tällä perusteella tulisi usein kysymykseen.

Viestintävirasto pitää hyvänä sitä, että esityksessä on huomioitu yhteistyö Viestintäviraston kanssa. Radiotaajuuksien häiriöttömyyttä koskevien Viestintäviraston valtakunnallisten valvontatehtävien hoitamiseksi on tärkeää, että virastolla on taajuuksien käytön tilannekuva tiedossa. Tämän vuoksi olisi hyvä, että virasto saisi tiedon poliisin päätöksistä tilanteissa, joissa päätökseen sisältyy radioviestinnän häirintälaitteen käyttö ja joilla voi olla vaikutusta muuhun radioviestintään. Ilmoitus voidaan tehdä myös jälkikäteisenä, jolloin ilmoitus ei viivytä poliisin suorittamaa virkatehtävää.

Jarno Ilme
Johtaja, Taajuushallinto

Mari Österberg
Erityisasiantuntija